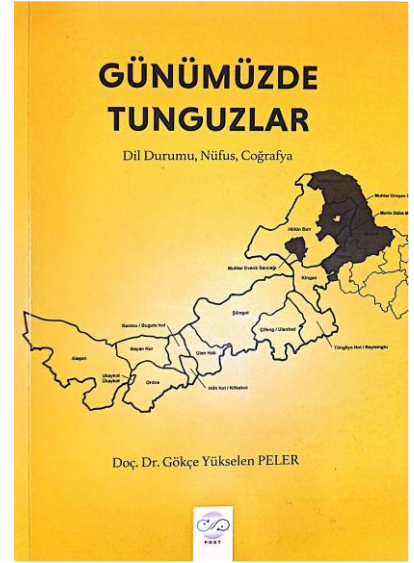

PELER, Gökçe Yükselen (2024). *Günümüzde Tunguzlar Dil Durumu, Nüfus, Coğrafya*, İstanbul: Post Yayınevi, s. 208, ISBN: 978-625-6297-20-3.

Hüseyin KÖRPE*

Günümüzde farklı ülkelerde yaşayan bir millet olan Tunguzların her geçen gün nüfusları azalmaktadır. Tunguzlar, “Tunguzca” adı verilen dili konuşmaktadırlar. Giderek azalan nüfus ve üst katman etkisindeki dillerin olumsuz etkileriyle Tunguzca ve lehçeleri için tehlikedeki diller zemini oluşmaktadır. Kayseri Erciyes Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Gökçe Yükselen Pelier, *Günümüzde Tunguzlar Dil Durumu, Nüfus, Coğrafya* adlı eserinde Tunguz toplumunu dil özellikleri ve nüfus açısından ele almış, yaşadıkları coğrafyaları tasnif etmiştir.

Eserin ön sözünde Tunguzlarla ilgili Türkiye’de yapılan çalışmaların sınırlı sayıda olduğunu ifade eden yazar, çalışmanın alana katkı sunacağını dile getirmektedir. Söz konusu eser, Tunguzları ve Tunguzcayı bir bütün olarak ele almaktadır. Eserin bütünü incelendiğinde akıcı, anlaşılır ve akademik bir dil kullanıldığı anlaşılmaktadır. Eser, Tunguzca üzerine genel malumatı içeren hacimli bir “Giriş” bölümünün yanı sıra, “Günümüzde Rusya Federasyonu’nda Tunguzlar”, “Günümüzde Japonya’da Tunguzlar”, “Günümüzde Moğolistan’da Tunguzlar”, “Günümüzde Çin Halk Cumhuriyeti’nde Tunguzlar” başlıkları altında Tunguzcanın var olduğu ülkeler temel alınarak bölümlendirilirken, ayrıca “Sonuç”, “Kaynakça” ile “Dizin” olmak üzere

* Öğr. Ütgm., Millî Savunma Üniversitesi, Kara Harp Okulu, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Ankara. hkorpe@kho.msu.edu.tr / <https://orcid.org/0000-0002-1466-3716>

Makale Gönderilme Tarihi / Article Submission Date: 08-01-2025

Makale Kabul Tarihi / Article Acceptance Date: 09-02-2025

Kitap Tanıtımı / Book Review

DOI: <https://doi.org/10.59305/ijvuts.1616080>

Bu makaleyi şu şekilde kaynak gösterebilirsiniz:

Körpe, H. (2025). Günümüzde Tunguzlar Dil Durumu, Nüfus, Coğrafya. Uluslararası İdil-Ural ve Türkistan Araştırmaları Dergisi, 7 (1), 131-133, <https://doi.org/10.59305/ijvuts.1616080>.

***Dergimizde yayımlanan makaleler CC BY-NC-ND 4.0 lisansı altında açık erişim olarak yayımlanmaktadır.

yedi ana başlıktan oluşturulmuştur. Tuzguzların 18. yüzyıldan itibaren “Tatar” adıyla Ural-Altay dillerini konuşan milletlerin arasına dâhil edildiğini vurgulayan yazar, daha sonra müstakil hâl olarak Tunguz adıyla anılmaya başlandığını ve günümüzde de bu adla anıldıklarını giriş bölümünde ifade etmektedir.

Eserin “Giriş” bölümü, “Tarihçe” ve “Tunguz Dili Hakkında Umumi Malumat” olmak üzere iki alt başlıktan oluşmaktadır. “Tarihçe” başlığı, erken devirler, 17. yüzyıl, 18. yüzyıl, 19. yüzyıl ve 20. yüzyıl olarak asırlık dönemlere ayrılarak Tunguzlar ve Tunguzca dönemselsel olarak tasnif edilmiştir. “Erken Devirler” başlığında Tunguzların ana vatanlarının neresi olduğuna dair önceki araştırmacıların görüşleri verilmektedir. Coğrafi açıdan Tunguzların yaşadıkları bölgelerin tasvirinin yapıldığı bu bölümde, halkın uğraştığı meslek dalları ile ilgili genel bilgiler bulmak da mümkündür. Sosyal hayatları ve 16. yüzyıl itibarıyla Tunguzların tarihteki iktidar mücadeleleri de yine bu bölümde anlatılmaktadır. 19. yüzyıla değin Tunguzların tarihî süreçleri ifade edilirken Rus ve Çin yayılmasının Tunguzlar üzerindeki etkisi adıyla bir alt başlık açılmış ve burada Tunguzların Ruslar ve Çinliler ile münasebetlerine değinilmiştir. İlgili bölümde, 20. Yüzyıl başlığı altında Tunguzların 90’lı yıllara kadar gelen tarihî, kültürel ve dil süreçleri işlenmiştir.

Gramer bölümünde “Tunguz Dili Hakkında Umumi Malumat” başlığını oluşturan yazar, “Tunguzcanın Ana Vatanı ve Tarihî Meseleleri”, “Tunguzca Ses Hususiyetlerinin Altay Dilleri İçerisindeki Yeri”, “Günümüzde Tunguz Lehçeleri ve Yayılma Alanları”, “Tunguz Halklarını ve Lehçelerini Tasnif Çabaları” adlı alt başlıklarla konuyu genişletmiştir. Tunguzca üzerine yapılan çeşitli tasniflere yer veren yazar, Finli dil bilimci G. J. Ramstedt, Poppe ve J. C. Street’in tasniflerinin görsel şemalarını da eklemiştir. Rusya Federasyonu’ndan Çin Halk Cumhuriyeti’ne, Moğolistan’dan Japonya’ya kadar geniş bir coğrafyada yaşayan Tunguzların dili “Tunguzcanın Ana Vatanı ve Tarihî Meseleleri” başlığı ile işlenmiştir. Bu başlık altında Tunguzcanın ilk yazılı kaynakları, Tunguzların kullandıkları alfabeler ve dil verimleriyle Tunguzcanın lehçeleri konularına yer verilmiştir. “Tunguzca Ses Hususiyetlerinin Altay Dilleri İçerisindeki Yeri” başlığı altında Altay dilleri arasındaki çeşitli ses denkliklerine değinilmiş olup Tunguzca, Moğolca ve Türkçe arasındaki özel ses denklikleri şema ile verilmiştir. “Günümüzde Tunguz Lehçeleri ve Yayılma Alanları” başlığı altında Tunguzcanın lehçelerinden olan Evenk Tunguzcasından bahsedilmektedir. Yazar, bu lehçenin Rusya Federasyonu, Çin Halk Cumhuriyeti ve Moğolistan olmak üzere üç ülkede konuşulan tek ortak lehçe olduğunu vurgulamaktadır. Diğer lehçelere de değinilen bu başlıkta lehçelerin konuşulduğu alanlar işlenmekle kalmamış, mesele ilgili haritalar ile görselleştirilmiştir. “Tunguz Halklarını ve Lehçelerini Tasnif Çabaları” bölümünün sonunda yazar, Finli Altay dil bilimci Juha Janhunen’e ait Tunguz lehçelerinin yok olma derecelerine göre tasnifine yer vermiştir.

“Günümüzde Rusya Federasyonu’nda Tunguzlar” ana başlığı altında, Even Tunguzları, Evenk Tunguzları, Nanay Tunguzları, Nedigal Tunguzları, Oroç Tunguzları, Udegey Tunguzları, Ulça Tunguzları, Uylta (Orok) Tunguzları ayrı ayrı alt başlıklar hâlinde detaylandırılarak incelenmiştir. Müteakiben “Tazlar” alt başlığına yer verilmiştir. Tazların, Tunguz halkları arasına dâhil edilip edilemeyeceği konusu da irdelenmiştir. Bu ana başlığın altındaki sonuç kısmında Rusya Federasyonu içerisinde en az sekiz farklı Tunguz halkının yaşadığından bahseden yazar, bu halklar ile ilgili detaylı bilgi vermeyi de ihmal etmemiştir.

“Günümüzde Japonya’da Tunguzlar” başlığı altında ülkenin ikinci büyük adası olan Hokkaydo adasında yaşayan Tunguzların, tarihî serüvenine değinilen bu bölümde Tunguzların sosyokültürel değişimlerine ve Tunguzcanın dönüşüm süreçlerine açıklık getirilmektedir.

“Günümüzde Moğolistan’da Tunguzlar” bölümünde, Moğolistan’ın kuzeyinde yaşayan Evenk Tunguzları ile ilgili bilgiler yer alırken “Günümüzde Çin Halk Cumhuriyeti’nde Tunguzlar” bölümünde ise mevcut şartlarda Çin Halk Cumhuriyeti sınırları içinde yaşayan Tunguz topluluklarının durumundan bahsedilmiştir.

“Günümüzde Çin Halk Cumhuriyeti’nde Tunguzlar” başlığı “Evenk Tunguzları”, “Oroçen Tunguzları”, “Heje Tunguzları”, “Mançu Tunguzları”, “Sibe Mançu Tunguzları” olmak üzere beş farklı alt başlıkta işlenmiştir. “Evenk” başlığı altında “Solon Evenk Tunguzları”, “Mançurya Ren Geyiği Tunguzları”, “Hamnigan Evenk Tunguzları” alt başlıkları yer almaktadır. “Heje Tunguzları” başlığı altında ise “Nanay (Hejen) Tunguzları”, “Kilen Tunguzları”, “Kyakala Tunguzları” alt başlıkları yer alır. Konuşulduğu her bölgede yok olma tehlikesi ile karşı karşıya olan Tunguzcanın Çin Halk Cumhuriyeti’ndeki durumu bu bölümde anlatılmıştır.

Sonuç olarak günümüzde Tunguzca konuşurunun her geçen gün azalmasına rağmen milyonlarca insanın kendilerini Tunguz olarak nitelendirdiklerini belirten yazar, dil bilimcileri Tunguzcayı kurtarmak ve yaşatmak adına yeni çalışmalar yapmaya davet etmekte ve bu konuda eseriyle alana katkıda bulunmaktadır. Peler, Türklük bilimi alanında Tunguzca ile ilgili talip olduğu boşluğu, bu eseriyle doldurmuştur. Eserin, ilgililerine ve bu alana merak salacak genç akademisyenlere ilk aşamada yol gösterici nitelikte olduğu aşikârdır. Zira yazarın kendi ifadesiyle bu çalışma ile Tunguzlar ve Tunguzca sahasındaki çalışmalar tamamlanmış değildir. Bu yüzden yapılacak yeni çalışmalara esin kaynağı ve başvuru kitabı olacağı tarafımızca düşünülmektedir.

Kaynakça

Peler, G. Y. (2024). *Günümüzde Tunguzlar Dil Durumu, Nüfus, Coğrafya*. İstanbul: Post Yayınevi.